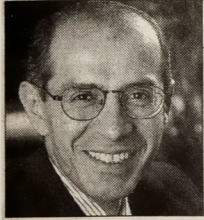

Radikal demokrasi ve Chantal Mouffe

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Dünya Yerel Yönetimler Akademisi (WALD) tarafından düzenlenen 'Küresel Akışlar / Yerel Çatlaklar' isimli uluslararası konferansta tartışılan sorunların önemli bir bölümünü Türkiye de son yıllarda yaşıyor. Küreselleşmeyle

yerellik arasındaki ilişkinin giderek demokrasi sorununda düğümlendiği bir gerçek. Bu da bilinen, 'klasik', liberal demokrasinin sınırlarına getiriyor dünyayı. Toplantıya katılan, 'radikal demokrasi' konusunda geliştirdiği düşüncelerle siyasal kuram alanında son derecede önemli bir yere sahip Chantal Mouffe'un son gün yaptığı konuşma bu bağlama oturan birkaç saptaması nedeniyle bir hayli önemliydi.

Radikal demokrasi kavramı Türkiye'de de derinlemesine incelenmiş bir olgu. Doçent Fuat Keyman'ın 'Türkiye ve Radikal Demokrasi' başlıklı, ufuk açıcı ve çok önemli kitabı (Bağlam Yayınları) bu konudaki temel saptamaları belirleyen bir yapıttır. Keyman'ın da kitabında belirttiği üzere, Mouffe, radikal demokrasi kavramını

liberal demokrasi kavramının bittiği noktadan başlatmaktadır. Evrenselcilik, akılcılık ve bireycilik temeline oturan bu demokrasi, bir nötr alanda, farklı tavırları da nötralize etme anlayışına dayanmıştır. Sistemin özünü 'çatışma' (antagonizma) oluşturur. Gene sistem, nesnel ve iktidar arasında oluşan bir hegemonya kavramıyla bütünleşmiştir. Ana amaç, çatışmanın giderilmesi ve homojenleşmenin sağlanmasıdır.

Oysa, Mouffe ve Keyman'a göre yeni bir demokrasi tanımı zorunludur. Bu demokrasi, güreşmeci (agonizmacı), çoğulcu (plürülist) ve çatışmacı bir uzlaşmaya (conflictual concensus) dayalı olmalıdır. Çatışmaların 'düşman' kavramına karşın güreşmelerin 'muhalif / hasım' kavramını benimsemelidir. Farklılıklar, toplumsal alanda bulunabilme olanağına kavuşmalıdır. Mouffe'un yaptığı konuşmada özellikle belirttiği bir diğer temel görüşü ise çatışmayla güreşme arasındaki farkın rasyonel değil ancak siyasal olarak tanımlanabileceği ve benimsenebileceği idi.

Bu yaklaşımın, onu, benim de kendisinden kalkarak, daha önce bu köşede yayınlanmış birçok yazımda belirttiğim gibi, en önemli görüşlerinden birisine götürmektedir: Siyasalın dönüşü. 'Siyasal' kavramı

çoğul bir kavramdır. Çünkü, bir yandan neo-liberalizmin her şeyi ekonomizme ve bireyciliğe indirgeyen hegemonik anlayışını kırmakta, bir yandan da demokrasiye bir yaşam alanı sağlamaktadır. Çünkü, sonuç itibariyle, demokrasi, siyasal alanda ortaya çıkan sorunlara çözüm bulunan alandır. Bu da demokrasinin küçük birimleriyle büyük birimlerinin bir arada bulunmasını öngerektirir.

Mouffe'un bu çerçevesinin elbette kimi boşlukları var. Bu türden yaklaşımların temel ihtiyacı olan somutlaşma beklentisi öne çıktığında Mouffe, çözüm için her düzeyde egemen olması gereken, tartışmalı bir 'federalizm' anlayışına yönelmektedir. İkincisi ve belki de daha önemlisi bu projenin 'konumu' ve kökenleridir. Çatışma kavramını ortadan kaldırarak, sınıf temelli tüm açılımları çökerten Mouffe'un bu anlayışı, liberal demokrasiye karşı(t) bir söylem olmasına rağmen, Keyman'ın da birçok kez saptadığı üzere, liberal demokrasinin bir üst projesi olarak ortaya çıkmıştır. Mouffe, kabul etmiyor gibi dursa da gerçek budur. Ama asıl önemlisi bu arayışın demokrasinin yercilleştirilmesinin ve yeni bir demokrasi tanımının artık önlenmez bir ihtiyaç olduğuna işaret etmesidir.